

Оригинал на марийском

по кн. *Ушанем: почеламут, поэма, муро*
[Верю: стихи, поэма, песни]. — Йошкар-
Ола, 1970. — с. 150

Аяр шикш гоч, тул вошт мый эртенам,
Ныл ий пуля шўшкен онем воктене.
Окопымак мыняре кўнченам
Мый шкемын рвезе, нўргў кидем дене...

Тошкалтын шемшыдан нур кумдыкеш.
Енат, мўкшат тулеш, шикшеш коленыт...
Кезе кавам волгенче кушкедеш,
Тугак окоп-влак мландынам кореныт.

Окоп, окоп — чылтак эныремышвод
Москва дечын Берлинышке шумешке...
Сар деч вара кеч палыжат ыш код,
Но кодын тудо кажныжын шўмешше.

Шонем: окоп ден ынже коремлалт
Мландем. Ызгалже мўкш, шыдан пеледше.
Кава шикш дене ынже вўдылалт,
Кумда пасум лач плуг гына пургедше.

1969

Перевод Вилена Борисова

Окоп

Мы шли через грохочущий металл.
Наш ратный путь лежал в огне и дыме.
Ах, сколько я траншей перекопал
Солдатскими руками молодыми!

Как будто это было лишь вчера:
Я рыл окоп в багровый час заката,
А глина тяжела была, сыра,
О камни глухо стучалась лопата...

Тот тяжкий год как шрам в живых сердцах,
А многим выпал черный смертный жребий...
Окопа не забуду я зигзаг:
Он на земле как молния на небе.

Окопы шли знаменьем грозовым, —
Гигантского размаха паутина!
И кровь, и пот знакомы были им
Везде: от Подмосковья до Берлина.

Мы рыли их, усталость прочь гоня,
По опыту трагическому зная,
Что сбережет в окопе от огня
И сил добавит нам земля родная.

Из тех траншей мы с силой боевой
Рванулись, и пошли, и победили.
Из пекла я живым пришел домой,
Но мы науки ратной не забыли.

Путь через смерть — крутой, жестокий путь.
Но нами он до мелочей изведен.
Кто хочет новой бойни, знает пусть:
Умеем и в огне идти к победам!

דער אַקאַפּ

дэр оқоп

דורך דעם פֿאַרטויבנדיקן אויפֿרייסן־געקראָך
האַט אונדז געפֿירט דער וועג פֿון דער מלחמה.
און וויפֿל דאָן מיט יונגע הענט אַ סך
טראַנשייען האָבן מיר דאָרט אויפֿגעגראָבן!

дурх дэм фартойбмдикн ўфрайсн-гекра́х
һот унз гефíрт дэр вэг фун дер милхóмэ.
ун вифл дан мит юнгэ һэнт а сах
транше́йэн һобм мир дорт уфгегрóбм!

עס דאַכט זיך, אַז גאָר נעכטן ס'איז געווען:
כ'גראָב דעם אַקאַפּ בעת שקיעה־שעהען רויטע,
די נאַסע ליים, וואָס קלעפט זיך צו די הענט,
דער רידל נעמט אין שטיינער שטום אַ שלאַג טאָן...

эс дахт зих, аз гор нэхтн сиз гевóн:
хгроб дэм оқоп бейс шкиэ-шóэн рóйтэ,
ди нáсэ лейм, вос клэпт зих цу ди һэнт,
дэр ридл нэмт ин штéйнэр штум а шлог тон...

די שווערע יאָרן — ווי אַ שראַם אין האַרץ,
די טויטע וועט די אייביקייט פֿאַרהילן...
כ'וועל ניט פֿאַרגעסן דעם אַקאַפּ, וואָס שוואַרץ
צעשניידט די ערד ווי ס'שניידט אַ בליץ דעם הימל.

ди швóрэ йорн — ви а шрам ин һарц.
ди тóйтэ вэт ди э́йбикайт фарһíлн...
хвэл нит фаргéсн дэм оқоп, вос шварц
цэшна́йдиэрд, ви сшна́йд а блиц дэм һимл.

זיי פֿלעגן ווי אַ דונער־סימן גיין, —
אַקאַפּן, נעצן ריזיקע פֿון שפינען!
און בלוט, און שוויץ באַקאַנט זענען געווען
פֿון וואַלגע־ברעגן ביז די ווענט בערלינער.

зэй флэгн ви а дунер-сímэн гейн,
оқопм, нэцн рíзике фун шпíнэн!
ун блут, ун швэйц бакáнт зéнэн гевóн
фун вóлгэ-брэгн биз ди вэнт берли́нэр.

מיר פֿלעגן גראָבן זיי, געטריבן ווייט אַוועק
די ביזע מידקייט, וויסנדיק געשטאַנען,
אַז עס פֿאַרהיט אונדז פֿונעם בליז די ערד
און כוחות גיט צו, ווי אַ ליבנדיקע מאַמע.

мир флэгн гробм зэй, гетри́бм вайт авéк
ди бэйзэ мíдкайт, вíсндик гештáнэн,
аз эс фарһíт унз фúнэм блай ди эрд,
ун кóйхэс гит цу, ви а либэндикэ мáмэ.

פֿון די טראַנשייען יענע האָבן מיר
דעם ריס געטאַן דעם גרעסטן צום נצחון,
פֿון פֿלאַמען־גהינום זיך אַרויסגעפֿירט,
נאָר ניט פֿאַרגעסן אויך די קריג־מלאַכה.

фун ди транше́йэн йéнэ һобм мир
дэм рис гетóн дэм грэстн цум ницóхн.
фун флáмэн-гéнэм зих аройсгефíрт,
нор нит фаргéсн ойх ди криг-мэлóхэ.

דעם וועג דעם האַרטן, פֿול מיט טויט און וויט
מיר האָבן ביז דער טיפֿקייט אויסגעלערנט.
ווער ס'וויל אַ נייעם קריג, זאָל וויסן גוט:
מיר קאַנען — און נצחונות אמת ווערן!

дэм вэг дэм һартн, фул мит тойт ун вут
мир һобм биз дэр тífкайт ойсгелéрнт.
вэр свил а нáйэм криг, зол висн гут:
мир кóнэн — ун ницхóйнэс éмэс вэрн!

Оригинал на марийском

по кн. «Шум волгыдо». — Йошкар-Ола,
1980 г. — с. 107

ОЛЯ УНЫКАМЛАН

Ничто не вечно под Луной

«Нимо уке
Тўняште курымашлык!» —
Тыге ойлат
Чыла ученый-влак.
Мый нунын дене
Йоршын ом ўчаше.
Но шкемым шке
Шотлем курымашлан.

Мылам мучаш
Огеш лий мландывалне,
Вет мыйын улыт,
Учыт шочшем-влак.
Вўремым нуно
Мый дечемак налыныт.
Да уныкам-влаклан
Эше пуат.

А нунышт?.. Нунышт
Адакат умбаке
Кочан-коваштын
Ильшым шуят.
Тўня мучашдыме —
Кокыте ок катле.
Садлан мучашдыме
Улам мьят.

1979, апрель

Перевод Сергея Поликарпова

Бессмертие

внучке Оле

Твердят нам мудрецы: ничто не вечно.
Я возражать не стану мудрецам,
Но все же, признаюсь чистосердечно,
Себя бессмертным я считаю сам.

Я буду бесконечно жить на свете:
Со мною вместе не умрет мой род,
Ведь кровь моя в моих струится детях,
А от детей и внукам перейдет.

А те ее, как жизни эстафету,
Праправнукам моим передадут.
Мир бесконечен. Вечен я на свете,
Покуда люди на земле живут.

Перевод на идиш

אומשטערבלעכקייט

חכמים זאָגן: אַלץ ביים סוף וועט צאָנקען.
כ'האָב גאַרנישט קעגן. אָבער, מאַלט זשע אייך,
אַז האַלט איך זיך אין אייגענע געדאַנקען
פֿאַר אַן אומשטערבלעכן, איך דאַרף אייך זאָגן גלייך.

כ'וועל בלייבן לעבן אויף דער וועלט, און אייביק
וועט אויפֿהערן ניט ס'לעבן זיין געקאַך:
מיין בלוט אין מיינע קינדער פליסט דאָך שטענדיק,
פֿון זיי צו אייניקלעך עס וועט אַ שפּאַן טאָן אויך.

דאָס שטראָמען וועט זיך ווייטער איבערגעבן
צו מיינע אוראייניקלעך: וועל איך אייביק דאָן
אונטער דער זון דער ענדלאַזיקער לעבן
כל-זמן די מענטשן זענען דאָרט פֿאַראַן.

Транскрипция

умштэ́рблехкайт

хахо́мим зогн: алц байм соф вэт цанкен.
х'об го́рништ кегн. обэ́р, молт же айх,
аз халт их зих ин э́йгенэ геданкен
фар ан умштэ́рблехн, их дарф айх зогн глайх.

хвэл блайбм лэбм аф дер велт, ун эйбик
вэт у́фһерн нит слэбм зайн гекох:
майн блут ин ма́йнэ киндер флист дох
штэ́ндик,
фун зэй цу э́йниклэх эс вэт а шпан тон ойх.

дос штрóмэн вэт зих вайтэ́р ибергéбм
цу ма́йнэ у́рэйниклэх: вэл их э́йбик дан
унтер дэр зун дэр э́ндлозикер лэбм
кол-зма́н ди мэ́нчн зэ́нэн дорт фара́н.

Оригинал на марийском

по кн. «Эрвел мардеж». — Йошкар-Ола,
Маргосиздат, 1944 г. — с. 23

ИЛЬШ ВЕРЧ

Чактарен тушманым толынна ме тышке —
Тиде ялыш пуренна сенен.
Ломыж велэ кодын, лач онаш те ял лўм
Тыште ял улмашым палыктен.

Она мондо нигунам ты корным.
Тиде корно нелэ ыле мыланна.
Кажне метр мландым, кажне ялым
Ме сенен тушман деч налынна.

Арам огыл тиде мланде верч
Кредалаш ме фронтыш толынна,
йоратыме шочмо мландына гыч
Ме поктен тушманым луктына.

Ятыр нелым чытымеке вела,
Илыш кечын сайыштым палет.
Илыш верч тый мўндўр верлаште
Шем тушманым геройла кырет.

Илыш верчын тый кает атакыш.
Лач ик шонымаш дене илет.
Илыш верч тый йорлат гын мландыш
Курымеш кодеш элеш лўмет.

Ятыр еш вучат мемнам мўндўрнӧ .
Чылан огыл мӧнгыш миена.
Эше кужу, пешак кужу корно —
Но сенен садак пӧртылына.

1943 ий, ноябрь.

Перевод Александра Казакова

Враг был выбит русскими штыками.
Лишь печные трубы да зола.
Черепки да гильзы под ногами,
И доска с названием села.

Горько это видеть, но солдату
Унывать нельзя, ведь у врага
Надо с боем каждую брать хату,
Каждый шаг: минута дорога.

Лишь изведав тяготы и беды,
Цену жизни настоящую поймешь.
Бьешься ты, солдат, куешь победу,
А домой когда еще придешь!

Ждут солдат у отчего порога.
Знаем, что не все мы будем там.
Впереди нелегкая дорога,
Но все ярче солнце светит нам!

Перевод на идиш

פֿון דעם לעבנס וועגן

איז דער פֿיינט מיט רוסישע באַנגעטן
אויסגעשלאָגן. קוימענס שטעקן שוואַרץ,
שערבעלעך און שטיינער אָפּגעברענטע,
בלייבט די נאַמען־ברעט פֿון דאָרף נאָך גאַנץ.

ס'איז אַ וויי די בילדער אַנצוקוקן,
נאָר פֿאַר אומעט איז ניטאָ קיין אָרט:
דער סאָלדאַט באַדאַרף זיך ווייטער רוקן,
אָפּגעמען ביים שוואַ יעדן טראָט.

אויסגעשטאַנען שוועריקייטן לאַנגע,
מע דערקענט דעם לעבנס עכטע ווערט.
פֿון דעם לעבנס וועגן אין אַטאַקע
יעדער גייט, דעם האַרצנס קול דערהערט;

ווייסט דאָך יעדער: פֿון דעם לעבנס וועגן,
כל־זמן ס'וואָפּן האַלטן קען די האַנט,
ס'איז פֿאַרווערט דעם פֿיינט אַרויסצוגעבן
ניט קיין שפּאַן פֿון אונדזער טייער לאַנד.

ווייט — די היים. און ווייט ניט אַלע וועלן
ווידער ווייזן זיך ביים פֿאַטערס שוועל.
שטייען פֿאַר אונדז ניט גרינגע וועגן,
נאָר אַלץ שטאַרקער שיינט די זון אונדז העל!

Транскрипция

фун дэм лэбмс вэґн

из дэр файнт мит рўсишэ баґнэтн
ойсгешлoґн. кoйменс штэґн шварц.
шэרבэлех ун штэйнер опгебрэнтэ,
блайбт ди нoмэн-брэт фун дорф нох ганц.

сиз а вэй ди бiлдэр онцукўґн,
нор фар умэт из нито кейн орт.
дэр солдaт бадaрф зих вaйтэр рукн,
oпнэмен байм сойнэ йэдн трот.

ойсгештaнэн швэрикайтн лaнге
ме дэркэнт дэм лэбмс эхтэ вэрт.
фун дэм лэбмс вэґн ин атакэ
йэдэр гейт, дэм hарцнс кол дэрhэрт;

вэйст дох йэдэр: фун дэм лэбмс вэґн,
кол-змaн свoфн hалтн кэн ди hант,
сиз фарвэрт дэм файнт аройсцугэбм
нит кейн шпан фун унзер тайэр лaнд.

вайт — ди hэйм. ун вайт нит але вэлн
видэр вайзн зих байм фoтэрс швэл.
штэйэн фор фар унз нит грингэ вэґн,
нор алц штaркер шайнт ди зун унз хел!